

HRIFT

leefte open, maar hij was doorgaan; regens zijn spreken; ik vond hem niet; ik rilde mij niet.

Hooglied 3:1

estelijke verla- oogenblik zeer ver- er zijn er óók, die ontkennen. el makkelijk erover in allerlei gevallen, oede werken en van n onvruchtbaar, di- lijke verlaten. Zij zóó: wanneer het geven, en met hen zeker, dan zal de een weldadige dauw n vruchten wekken, eliefs aldus te doen, an deze souveraine rekken van zijn arme ziel voor den aam, en kunnen er misschien zijn ze gevoel van een- Zij zijn eenvoudig. God heeft ze ver- laling zullen ze niet behaagt, dien de- r weer tot hen te- zo maar over de ofeten, die immers over hun verlaten- welke dogmatische de of lyrische ziele- gen, en in rekening erstaan ervan.

ar, zóó gemakkelijk, h niet gelijk maken rijd des Heeren, en nfiecten van „een“ is of „een“ Jeremia gen op hetgeen ge- vandaag „ervaren“ zeer zielkundig l is de andere niet n geweldig strijden zijn zielscon- dreunende taal van ch coloriet, en dan t, dan moet een zo maar toepassen n op- en neergang

igen zeggen?

ide groepen mee- pep hebben wij di- n laten, het komen mogelijkheden van maar beslissen wil ig redeneeren. De lalen in een men- van zielkunde, en rift ons moeten enbaring moet rden als op haar

erste groep, heb- neigt er toe, God odigheid, de dor- breekt op dit punt l van den samen- het onze; en zoo idat zij door een een valsche theod- skind tot regel uitzondering, smoort, die God anneer het Hem

ze hand den sleu- geloofsprobleem. verbond? Slechts iet verbond wordt lat hij zichzelf rdbond wordt nie- dat hij zelf zijn

vas die soms zulk o'n buitengewoon ? Neen, zij geldt ewone bruid van venskring en ver- Gods volk, doch is, wat zij droomt, dat haar bruide- haar man gewor- i tot haar. En zij n antwoord geeft, te veel moeite is

zij zegt tot hem, al is het traag: ik doe het liever niet. Overdag vindt zij het een wonder, dat hij de hare zijn wil, en zegt alleen maar ja tot zijne liefde. Maar in den droom is het haar dan toch maar overkomen, dat zij het wonder in zijn liefde bagatelliseert, en neen zei tot dengene, die op haar liefde récht had.

En zie, nauwelijks heeft zij haar onwil van een oogenblik onder woorden gebracht, of hij, die immers niet anders dan op de basis der vrijwil- ligheid — er is verbond! — wil binnenkomen, laat haar in den steek en gaat onmiddellijk heen. En zij, dat voelende, springt haastig op, en wil hem binnenlaten, maar ziet, dat hij geweken is. Dat was nu haar verlatenheid. Zoo men dit: gelijkenis voor „geestelijke verlatenheid“. Maar zijzelf had eerst van haar kant hem verlaten; en dit de termen van het huwelijksverbond was zij door haar uitval tegen hem uitgevallen.

Men kan over het Hooglied op verschillende wijzen denken. Maar niemand zal ontkennen, dat in deze doorlopende gelijkenis de liefde spreekt over zichzelf, en over haar historien. Zoo is dan hier in dit fijne trekje van de gelijkenis verhaald, dat eigenlijk toch die geestelijke verlatenheid is: zij klaagt ons altijd aan.

Want niemand, die in dit verbond is opgenomen, is verlaten of hij heeft verlaten. Dit tegen de eerste groep.

En — niemand in den grooten kring van de verbondsgemeenschap zal ontkomen aan de alge- meenschap van dezen regel in het verbond, dat alle traagheid en alle schuld haar gevolgen neemt, omdat elke zonde, reeds door het verspelen van de geestelijke vruchten en den aanwas der gehoor-zaamheid, automatisch een verlatenheid over ons brengt, die, wat de schuld aangaat, voor onze rekening ligt, en die voort, wat God aangaat, niet omgaat buiten zijn bestuur. Dit tegen de tweede groep.

En wie zoo oordeelt naar de Schriften, die houdt God niet buiten de geestelijke verlatenheid, maar zich- zelve evenmin. Die klaagt zichzelf aan, en immer God, die hem weer aannemen zal, ook voor zijn eigen bewustzijn, zoodra de aanklacht tegen onszelf gesproken is in de ooren Gods.

Een gelijkenis is „maar“ gelijkenis, ze is anthropomorf, werpt mogelijk een knap begrippen-theo- log hier tegen. Hij heeft volkomen gelijk. Maar ook volkomen ongelijk; want AL Gods openbaring is anthropomorf: zóó slechts spreekt ze ons aan en toe in onze konkrete situaties.

K. S.

KERKELUK LEVEN

Open Brief aan Prof. Dr H. H. Kuyper.

Prof. Dr H. H. Kuyper heeft op mijn „Open Brief“ geantwoord. Ik meen, een antwoord verschuldigd te zijn, en zal dit daarom geven. —

Een extra-vergadering, die deze week op mijn werk- plan ingrijpt, en een heelen dag me afneemt, is evenwel verzaak, dat ik de copie van dit antwoord, dat ik mij hoop voor de lezers weer als bijvoegsel geven wil, niet nu tijdig naar de drukkerij kan krijgen, dat zij het extra zet- en drukwerk op behoorlijken termijn kan leveren.

Ik heb daarom besloten, mijn antwoord — naar alle waarschijnlijkheid voorloopig niet meer te vervolgen — te bewaren voor het volgend nummer. Tot zoolang dus. Ook nu zal ik wat „De Herald“ schreef, weer in zijn geheel opnemen, zonder één letter over te slaan.

K. S.

„Zelfonderzoek“, „zelfbeschouwing“, „zelfbeproeving“, „zelfkeuring“ etc.

Brochure Dr C. N. Impeta. — De sug- geratieve titel. — De „noodzakelijkheid“ door allen erkend. — Het geschilpunt niet dat van den titel. — Het latijn is weg, de latijnist nog niet. — Schriftuurlijk en wetenschappelijk of didactisch-homiletisch spraakgebruik. — Analyse der minnende zielen in twijfeling. — De parallel: ver- zoeking en beproeving. — Psychologie en zelfanalyse. — Onderzoeking en beproe- ving.

Onlangs heeft Dr C. N. Impeta een brochure gepubli- ceerd, die, verschenen bij de N.V. Uitg. Mij J. H. Kok te Kampen, reeds een middelpunt van vele discussies is geworden. Misschien kon ik beter zeggen, dat ze daar- van een „uitgangspunt“ geworden is.

Indien mij gevraagd werd, wat ik in deze brochure het betekenisvolste vond, zou ik antwoorden: den titel ¹⁾. Van betekenis acht ik hem, wijl hij mij onjuist schijnt, en derhalve gevaarlijk in dezen ietwat nerveusen kom- kmentijdt.

Als ik een brochure uitgeef, is de titel in gevallen als dit een adagium. Luide roept Dr Impeta uit, dat zelfonderzoek noodzakelijk is. Hij wil dus waar- schuwen. Hij wil een signaal op onveilig zetten: de trein moet even worden opgehouden, anders gebeuren er on- gelukken. En het ongeluk komt dan van den kant van

¹⁾ Ik denk hier natuurlijk niet aan den inhoud der brochure, maar aan haar invloed temidden van de hedendaagsche, eenig- zins nerveuze, situatie; haar kerkhistorisch-aktuele betekenis en haar inwerking op de menschen.

hen, die zelfonderzoek niet noodzakelijk achten. Nietwaar, dezen indruk krijgt elke lezer, die den titel leest. Hij behoeft niet eens het lijvige geschrift ge- lezen te hebben, om althans dit ééne te weten: Dr Impeta bestrijdt menschen, die zelfonderzoek niet noodzakelijk achten.

Is de gemiddelde advertentie-lezer eenmaal zóó ver — en hij is dat in een oogenblik, „Im Hui“ — dan kan hij verder informeren. Hij kan zich afvragen: wie worden er in deze brochure bestreden? Wie zijn het „derhalve“ (ik redeneer nu uit het standpunt van den gemiddelden lezer), die het zelfonderzoek niet nood- zakelijk noemen?

En dan verneemt hij namen. Hij hoort — reeds vóórdat hij twee bladzijden omgeslagen heeft — noemen: de Heeren A. Janse, Ds D. van Dijk, Ds C. Veenhof.

Derhalve, zijn dit de lieden, die zelfonderzoek „niet noodzakelijk noemen“?

Zoo concludeert waarschijnlijk de lezer, nog voordat hij goed en wel Dr Impeta's werkje gelezen heeft. Dat heeft de titel dan gedaan.

✱

Tracht evenwel de door den sprekenden titel reeds meegenomen lezer nu eens het terrein te verkennen, dan hoort hij al ras, d.w.z. nog vóórdat hij twee blad- zijden heeft gelezen, vier-der-lei geluid uit deze nog maar drie monden komen.

Van zelfbeschouwing spreekt in een door Dr Impeta geciteerden volzin de heer Janse.

Van zelfonderzoek Ds Veenhof.

Van zelfbeproeving dezelfde.

Van zelfkeuring nog eens dezelfde.

En ten aanzien van elk van die begrippen neemt men dan positie.

Nu is het reeds aanstonds duidelijk, dat elk van deze woorden weer iets anders kan beteekenen.

Maar iets anders springt eveneens in het oog.

Dat andere is de kwestie der „noodzakelijkheid“, die in den titel zoo nadrukkelijk als het eigenlijke strijd- punt schijnt aangediend te worden.

Is er iemand, die met een „niet-noodzakelijk“ zijn standpunt laat bepalen?

Reeds één ding pleit tegen deze hypothese: al de ge- noemde auteurs vereenigen zich om den avondmaals- dish, en doen dit, na dat het formulier ook tot hen gesproken heeft: „ten andere onderzoeken een iegel- ijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte Gods ge- looft...“ Wie dit avondmaalsformulier aanvaardt in zijn hoofdgedachten, heeft daarmee het zelfonderzoek, al- thans iets dergelijks, aanvaard, en in de gemeenschap der heiligen, de kerk, daarvan professie gedaan.

Afgedacht daarvan trouwens blijkt reeds uit Dr Impeta's eerste bladzijden, dat de vraag, in geding, niet loopt over de af-of-niet-noodzakelijkheid. Van Ds Veenhof wordt nadrukkelijk verzekerd — en dat is maar goed ook — dat hij een bepaald zelfonderzoek nood- zakelijk acht. Zeker, in de door Dr Impeta van Ds Veenhof geciteerde uitspraak bedient deze zich van de termen „zelfbeproeving“ of „zelfkeuring“. Maar dat sluit al weer dadelijk in, dat hij, zelfbeproeving noodzakelijk noemende, dus ook zelfonderzoek noodzakelijk acht. Want „beproeven“ is in elk geval óók onderzoeken. Als de officiële melk-keuringsdienst met een bepaald in- strument de aangevoerde melk „beproeft“, examineert, toetst, keurt, dan is dat onderzoek. Alle toetsing is tevens onderzoek. Derhalve kan men veilig voorop- stellen, dat b.v. Ds C. Veenhof zelfonderzoek noodzake- lijk acht. En hetzelfde kan men vrijmoedig van de andere genoemde auteurs bij voorbaat constateeren.

Hieruit volgt, dat de titel als slagwoord in den strijd betekenisvol is. Zijn betekenis is, dat hij onduidelijk is in het markeeren van het eigentijke puntje, dat in geding is.

✱

Dat ik hierop wijs, heeft zijn reden.

Natuurlijk is die reden niet, dat de ééne Kampenaar zout wil leggen op de slakjes des anderen.

Doch ze is deze: ons volk komt op die manier in verwarring, en een deel van zijn voorgangers wordt door een ander deel in een hoekje geduwd, waar het zeker niet staat, en nooit heeft willen staan. De strijd wordt onnoodig verzwaard, wijl onbedoeld verwarring van begrippen daarin optreedt. Reeds een eenvoudige lezing van Dr Impeta's eerste pagina's maakt duidelijk, dat voorzover er inderdaad meningsverschil is, dit om andere punten draait, dan de titel suggereert (sugge- reeren is natuurlijk allerminst een onvriendelijk woord). Er is verschil van meening over den aard van het zelfonderzoek, zijn vóór-onderstellingen, zijn mogelijk- heden, zijn maatstaf, zijn doel. Maar niet over zijn noodzakelijkheid. En ten deele — ook dit is reeds uit Dr Impeta's tweede bladzijde duidelijk — loopt het over de vraag, hoe men preeken moet, hoe men de gemeente, naan vergaderd, tot dit noodzakelijk zelfonderzoek zal opwekken, welke leiding de dienst des Woords daarbij te geven heeft en van welke onderstellingen de prediker zelf heeft uit te gaan. Maar indien „zelfonderzoek“ naar aller meening noodzakelijk is, dan kan de theorie, die de door Dr Impeta bestreden auteurs ter zake van de prediking zich hebben opgebouwd, nimmer dat nood- zakelijke zelfonderzoek buiten beschouwing willen laten. Reeds niet om deze reden, dat de prediking en de liturgie (denk maar weer aan het avondmaalsformulier) elkaar niet kunnen bestrijden, en het in het geval der bedoelde auteurs ook niet zullen willen. En ook om deze andere reden niet, dat de prediking nimmer eenigen eisch, dien God stelt en dien de bedoelde auteurs erkennen en aanvaarden, buiten haar eigenlijken inhoud zal mogen of willen houden.

(Zie vervolg op blz. 344.)

De conversatie der beenderen en het dreunend revell!

Het Verbond belijden is niet allerlei dingen ver- onderstellen van menschen.

Juist dit misverstaan van de leer des Verbonds heeft menigeen van de heerlijke Verbondspred- king afkeerig gemaakt.

Wie het Verbond belijdt, trekt geen wissels op veronderstelde schatten in een gehoopt deposito, maar hij rekent op de oneindige trouw des Heeren.

Ezechiël's bezoek aan het oorlogskerkhof snijdt alle veronderstellingen af, die het meest elastisch optimisme zou kunnen maken. (Ezechiël 37.)

Gods hand voert hem op het naakte veld van den puren dood.

Hier is een kerkhof absolutus, de Koning der Verschrikking heerscht hier massaal en finaal.

Hier spreken geen grafsteenen noch marmar- kruizen, hier spreken de beenderen zelf hun knekeltaal van den onwedersprekelijken en onher- roepelijken dood.

Ja, de plastiek van den profeet doet hen onder- ling converseeren. Gedáán is het met ons!

En de bezoekers, de slagveld-touristen, conver- seeren mede: Jullie bent finaal dood!

Om dan in de zelfzucht van een levende een schedelfragment of een paar dorre kootjes tot souvenir mede te nemen.

Die doen dan de ronde in de conversatie der levenden: Ben je dáár geweest? Heb je dat ge- zien? Hu, wat eng, wat griezelig-interessant!

Het eerste wat God doet, is Zijn knecht uit die conversatie der levenden (?) los te breken: Men- schenkind, kunnen die beenderen levend worden?

Neen, zeggen de levenden in hun conversatie, het is met hen gedaan!

Maar de knecht Gods zegt: U weet het, Heere. Ik veronderstel geen levensresten in deze beende- ren. Maar ik ken en geloof U, Die gedachten des Vredes denkt en Uw volk het einde geeft en de verwachting!

Daarop ontvangt hij zijn eerste profetische op- dracht, hij moet een beenderen-profeet, een knekel- prediker worden. Profeteer tot deze beenderen!

Het mandaat tot evangelie-prediking houdt niet in: voor levenden retrospectieve beschouwingen te houden over hun verlossing, profeteeren is: de dingen die niet zijn te roepen alsof zij waren.

Voor de levenden (?) zijn de dingen die niet zijn echter: dingen die niet kunnen zijn. Zij lachen in hun conversatie over dezen slagveld-gek!

Maar het Woord der Profetie wekt in de dorre beenderen een massale actie! En zie, het dreunde! De dooden van het slagveld nemen de levens- vormen weer aan.

Maar dan maakt God een pauze in het werk der Verlossing.

O, deze pauze's Gods! Zij voeren de conver- satie tot haar hoogtepunt: het is tóch gedaan met hen! Zij doen vleesch en hart bezwijken van Gods knechten. Maar beproefd, wordt het geloof in die pauze gestaald tot hooger taak: Profeteer tot den geest, menschenkind!

De beenderen-profeet wordt een geest-profeet. Het geloof constateert de belofte niet alleen, het grijpt in de belofte God aan: ik laat U niet gaan! Wat zult Gij met Uwen grooten Naam doen?

De knecht Gods is geen kansberekenaar, hij maakt ook niet een kleine selectie van beenderen, die nog iets beloven, hij dateert de skeletten niet naar hun tijd van dood-zijn. Neen, het geloof gaat uit de conversatie der levenden in de gedachten Gods in: Geest, kom áán van de vier winden!

En dan voltrekt zich het wonder: finaal en mas- saal! Een buitengewoon groote schare staat op om als een herboren volk te wonen in een her- boren land!

Hier zou velerlei toepassing te maken zijn.

Ik bepaal mij tot één ding. Een collega uit Zuid- Nederland schreef mij deze week: Denk aan Vlaanderen in je schrijven!

Collega, daaraan denk ik haast iederen dag! Daar is een soort granaatscherf-christendom. Zoals een tourist van de slagvelden terugkeert met een conversatie-granaat. Zoals wij in ons land zeemijn-bloempotten hebben! Zoo is er ook een historie-calvinisme.

Een historie-calvinisme, dat zijn martelaarsboek heeft, zijn Calvin-plaquette, zijn Genève-trips.

Maar geen hart, dat om de verwoeste erfenissen schreit en geen geloof dat over de beenderen pro- feteert!

Constateer-christendom moet veranderen in pro- feteer-christendom.

Speel niet met uw slagveld-souvenirs, maar worstel in het geloof met uw God.

Dan zal het woord in vervulling gaan:

En er rezen nieuwe tijden.

En een nieuw Euroop begon!

N. B.